

سازمان آموزش و پرورش استثنایی

کودکان چندمعدولیتی ناشنوا - اختلال رفتاری

دانش آموزان ناشنوا با ناتوانی‌های چندگانه، دانش آموزانی هستند که ناتوانی‌های دیگری علاوه بر ناشنوایی دارند. این ناتوانی‌ها عملکرد آموزشی آنها را در حدی تحت تأثیر قرار می‌دهد که نیازمند آموزش ویژه هستند. مطالعات جمعیت شناختی ۱۱ نوع ناتوانی مرتبط با آموزش را در حدود ۳۰ درصد دانش آموزان ناشنوا مشخص ساخته است. در این میان دانش آموزان ناشنوا با اختلالات رفتاری و هیجانی یکی از بزرگترین زیرگروه‌های دانش آموزان ناشنوا با ناتوانی‌های چندگانه را تشکیل می‌دهند. این زیر گروه نیازهای بیش از دانش آموزان ناشنوا را داشته و ارتقا کیفیت آموزش آنها مستلزم برنامه ریزی بهم پیوسته مواد آموزشی، رفتاری و حمایت‌های فردی است.

شیوع

با این که فراوانی این گروه به عنوان یک مورد کلی برای سندرم خاصی اثبات نشده است اما تصور می‌شود اختلالات رفتاری در جمعیت ناشنوا، شیوع بیشتری از جمعیت عادی داشته باشد. افراد با مشکلات هیجانی یا رفتاری ۱۲/۸ درصد از دانش آموزان ناشنوا با ناتوانی‌های چندگانه را تشکیل می‌دهند.

سبب شناسی

عواملی همچون سرخچه، مننژیت و سیتومگال وپروس که به مغز صدمه می‌زند، می‌تواند اختلالات رفتاری را پدید آورد. اما بیشتر مشکلات رفتاری همراه با ناشنوایی ممکن است هیچ ربطی به ناشنوایی نداشته باشد و بیشتر پیامد تعامل فرد با محیط باشد. مشخص شده است که تأخیر در فراگیری زبان با مشکلات رفتاری کودکان ناشنوا، به خصوص در سال‌های اولیه، در ارتباط است. کودکان ۲ و ۳ ساله ای که الگوهای زبانی مناسبی ندارند به آموزش برای کنترل دفع و توالیت رفتن، حل مشکلات خواب، تغذیه، روزمرگی، مقاومت در مقابل تغییر و کج خلقی نیازمند هستند.

کودکان ناشنوا با مهارت‌های زبانی محدود به صورت مثبت به فعالیت‌های عادی پاسخ می‌دهند و پیش‌بینی محیطی آنها به گونه‌ای است که حسی از محرکات محیطی داشته و احساس امنیت می‌کنند. این احساس، یک نیاز رشدی طبیعی است و به مرور که کودک قادر به بیان افکار خود می‌شود و آنچه را که در محیط رخ می‌دهد درک کرده و سوال می‌کند کاهش می‌یابد. اگر این نیاز رفع نشود کودک از رفتار برای بیان خواسته‌ها و نیازها و کنترل رفتار دیگران استفاده می‌کند. این رفتارها می‌تواند رفتار پرخاشگرانه مخرب و یا ناشی از افسردگی باشد.

درمان

روش های درمانی زیادی برای اصلاح و درمان اختلالات رفتاری و هیجانی دانش آموزان ناشنوا به کار گرفته شده است که از جمله این درمان ها می توان به درمان شناختی - رفتاری، آموزش مهارت های اجتماعی، روان درمانی فردی و بازی درمانی، آموزش والدین، مدیریت وابستگی و مداخلات کلاسی اشاره کرد. آموزش چگونگی تربیت کودک ناشنوا به خانواده ها، بسیار مفید است و در اکثر مواقع به والدین برای درک این که مشکلات رفتاری شکلی از ارتباط بوده و می تواند به جایگزینی رفتار مناسب منجر شود کمک می کند. همسویی و هماهنگی فعالیت های انجام شده در خانه و مدرسه مهم ترین عامل در اصلاح رفتار دانش آموزان ناشنوا است.

آموزش

دانش آموزان ناشنوا با اختلالات رفتاری - هیجانی ابراز استدلال کافی برای انجام کارها را ندارند از این رو ممکن است احساس شکست بکنند و یا به روش های دیگری از جمله اجتناب از موقعیت های بالقوه عدم موفقیت، روی بیاورند. برای آنها این موقعیت ها شامل مداد، کاغذ، کتاب یا سایر جنبه های کار تحصیلی است. دانش آموزان با اختلال رفتاری برای اجتناب از این موقعیت ها ممکن است با از بین بردن وسایل، دشنام دادن، استفاده از رفتارهای پر خاشکرا نه فیزیکی یا تهدید آمیز و یا فرار کردن، در فعالیت وقفه ایجاد کنند. از آنجایی که این رفتارها برای اجتناب از تکلیف معمولاً مؤثر هستند، دانش آموزان تقویت منفی شده و در ایجاد وقفه در موقعیت های یادگیری تحصیلی هر روز ماهرتر می گردند. در نتیجه وقتی از انجام کارهای تحصیلی اجتناب می کنند دچار عقب ماندگی تحصیلی می شوند که فراتر از توانایی های آنها است.

توجه به توصیه های زیر در بهبود شرایط دانش آموزان ناشنوا با اختلالات رفتاری می تواند مفید باشد:

- دانش آموزانی را که مشکلات رفتاری دارند در نزدیک ترین محل به معلم بنشانید.
- دانش آموز را روی یک متکای بادی مواج بنشانید. این کار اجازه می دهد کودک بدون این که میز خود را ترک کند، حرکت نماید.
- انتظارات آموزشی را به گونه ای تغییر دهید که دانش آموزان احساس کنند مهارت های ارایه شده را می توانند انجام دهند.
- به دانش آموزان آموزش دهید از خودگویی برای کمک به سازماندهی تکالیفشان، بهره ببرند.
- آموزش های چند حسی را به کار ببرید و فرصت هایی فراهم آورید که حرکات معنادار، مثل درگیری دانش آموزان در بازی نقش و تجربیات، از جمله فعالیت های عملی آن باشد.
- در یک اتاق کوچک آموزش دهید. در یک کلاس بزرگ یا سالن کنفرانس امکان استفاده از نور، ضربه، لمس شانه برای درخواست از دانش آموز برای توجه به کلاس یا حرف نزدن وجود ندارد.
- زمان بیشتری را برای انجام و تکمیل تکالیف اختصاص دهید. در تکمیل تکالیف حتی الامکان از وسایل کمکی بهره بگیرید.
- به خاطر داشته باشید دانش آموزان ناشنوا به همان دلیلی که دانش آموزان شنوا با یکدیگر صحبت می کنند، ارتباط برقرار می کنند. اگر یک کودک چه دختر و چه پسر نتواند بفهمد که در اطراف او چه می گذرد، کسل شده و بسیاری از کارها و عادات غلط در او رشد می کند و این مسأله منجر به فعالیت بیش از حد و رفتارهای تکانشی در او می گردد. از این رو قبل از مداخلات رفتاری ارزیابی کامل و کلی برای مشخص ساختن عوامل زمینه ساز ضروری است.

دانش آموزان ناشنوا در بسیاری موارد به دلیل زیر ممکن است دارای اختلال رفتاری به نظر برسند :

- ۱) در تمام مدت به اطراف اتاق نگاه کنند برای این که بتوانند بفهمند چه کسی صحبت می کند (معلم ممکن است که فکر کند او توجه ندارد).
- ۲) آنها ممکن است دست ها و بدن خود را برای ارتباط به کار ببرند و این کار آنها را بیش فعال نشان بدهد.
- ۳) ممکن است به دلیل آنکه نفهمند که چیزی از آنها خواسته شده کاری را انجام ندهند.
- ۴) ممکن است شکست بخورند و فعالیت زیادی بکنند چرا که به آسانی نمی توانند ارتباط برقرار کنند.

